

MEMURLARA YİYECEK YARDIMI YEMEK KARTI OLARAK VERİLEBİLİR Mİ? *CAN FOOD ASSISTANCE BE PROVIDED TO CIVIL SERVANTS IN THE FORM OF A FOOD CARD?*

Murat ÖZYURT^(*)Murat UÇKUN^(**)

ÖZ

Devlet memurlarına yiyecek yardımının öğle yemeği olarak verilmesinin mevzuatımızdaki dayanakları ortaya konulmuştur. Yiyecek yardımının öğle yemeği yanında “yemek kartı” yöntemi ilede verilmesi önerilmiştir. Yiyecek yardımının yemek kartı yöntemi ile verilmesinin azaltacağı maliyetler, sağlayacağı faydalar ve gelirler ortaya konulmuş, yemek kartı yöntemi için mevzuat değişikliği gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Devlet memuru, yemek kartı, Kamu İhale Kanunu

ABSTRACT

This study mainly deals with the legal framework of the civil servants receiving food assistance as a lunch in our tax legislation. The study, on the other hand, suggests that the assistance could also be given in the form of a food card, along with the lunch method. Having explored the costs reduced by the card method and the potential benefits and revenues, it comes to a conclusion that there should be a legislation change in order to apply food card method.

Key Words: Civil servant, food card, Public Procurement Law

1- Giriş

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) gereğince memurlara verilen yiyecek yardımının yemek kartı (veya yemek kuponu veya yemek çeki) olarak verilmesinin mevzuat yönünden değerlendirilmesi ve gerekliliği çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

^(*) Vergi Müfettişi

^(**) Vergi Müfettişi

2- YİYECEK YARDIMININ MEVZUATIMIZDAKİ YERİ**2.1- DMK'da Yer Alan Düzenleme**

DMK'da devlet memurlarının hangi hallerde yiyecek yardımından ne şekilde faydalanacakları ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esasların Maliye Bakanlığı ile Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının birlikte hazırlayacakları bir yönetmelik ile tespit olunacağı belirtilmiştir.¹

2.2- Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliğindeki Düzenlemeler

DMK düzenlemesine dayanılarak yürürlüğe konulan Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği'nde; memurlara yapılacak yiyecek yardımının yemek verme şeklinde yapılacağı ve bu yardım karşılığında nakden bir ödemede bulunulmayacağı, yiyecek yardımının gerektirdiği giderlerin yemek maliyetlerinin yarısını aşmamak üzere kurum bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanacağı, kurum bütçelerine yiyecek yardımı karşılığı olarak konulan ödeneğin, memurlara yemek vermek üzere kurulan yemek servisi, yardım sandığı, dernek veya bu mahiyetteki kuruluşa ödeneceği ve yemek servisinin, yiyecek yardımından faydalanabilecek personel sayısının asgari 50 olması ve yemekhane için elverişli yer bulunması şartıyla atamaya yetkili amirin onayı ile kurulacağı belirtilmiştir.²

¹ DMK madde: 212

² 19/11/1986 tarihli ve 86/11220 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir.

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, Devlet Memurlarının yiyecek yardımından hangi hallerde, ne şekilde faydalanacaklarını ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esasları belirlemektir.

Yardım Şekli

Madde 3 - Yiyecek yardımı yemek verme şeklinde yapılır. Bu yardım karşılığında nakden bir ödemede bulunulmaz. Yiyecek yardımı haftalık çalışma süresi 40 saati aşmayan yerlerde öğle yemeği olarak verilir. Günün 24 saatinde devamlılık gösteren hizmetlerde çalışan memurlara, görevlerinin diğer yemek saatlerinde de devam etmesi şartıyla üç öğüne kadar yemek verilebilir.

Yemek Servisi Giderleri

Madde 4 - Yiyecek yardımının gerektirdiği giderler, yemek maliyetlerinin yarısını aşmamak üzere, bu Yönetmelik kapsamına dahil memur kadrosu adedine göre kurum bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanır. Ödenek dağıtımı yemek servisi kurulacak kurumdaki memur sayısı dikkate alınmak suretiyle yapılır. Yemek bedelinin bütçeden karşılanamayan kısmı yemek yiyenlerden alınır. 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tazminatı Verilmesi Hakkında Kanun'a göre tayin bedeli verilen personel ile sözleşmeli olarak çalıştırılanların, bu Yönetmeliğe göre yiyecek yardımı yapılan yemek servislerinde yemek yemekleri halinde, yemek bedelinin tamamı kendilerinden alınır.

Yardımın Şartları

Madde 5 - Kurum bütçelerine yiyecek yardımı karşılığı olarak konulan ödenek, memurlara yemek vermek üzere kurulan yemek servisi, yardım sandığı, dernek veya bu mahiyetteki kuruluşa ödenir.

Yemek servisi, yiyecek yardımından faydalanabilecek personel sayısının asgari 50 olması ve yemekhane için elverişli yer bulunması şartıyla atamaya yetkili amirin onayı ile kurulabilir.

Yemek servisi için gerekli bina, tesis ve demirbaş eşya kurumlarca sağlanır. Bunlara karşılık memurlardan ücret alınmaz.

Yemek Servisi Hizmetleri

Madde 7 - Yemek servisinin yönetiminden kurumun idari ve mali işlerle görevli birimi sorumludur. Servis hizmetleri biri müdür, biri satın alma veya ambar memuru ve biri de muhasebe memuru olmak üzere en az üç kişilik bir komisyonca yürütülür. Ayrıca hizmetin gerektirdiği diğer personel kurum içinden sağlanabilir. Servisin işlem ve hesapları kurumun teftişe yetkili amir ve elemanları tarafından yılda bir defadan az olmamak kaydıyla denetlenir.

Yemek Maliyetinin Hesabı

Madde 9 - Bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin uygulanmasında, kurum kadrolarında olup, yemek servisinde görevlendirilen personel giderleri kira, amortisman, su, elektrik ve havagazı giderleri yemek maliyetine dahil edilmez.

2.3- Bütçe Kanunun'daki Düzenleme

Yiyecek Yönetmeliğinde yemek maliyetinin yarısının kurum bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanacağı şeklindeki düzenlemenin yanında Ankara, İstanbul ve İzmir illerinin büyükşehir belediyesi sınırları içinde görev yapan personel için ise bu oranın azami üçte ikisinin kurum bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanacağı 2014 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunun'da düzenlenmiştir.³

2.4- Bütçe Kanunu Uygulama Tebliğindeki Düzenleme

Yiyecek yönetmeliğinde öğle yemeğinden faydalanan memurlardan 15/01/2014-14/01/2015 tarihleri arasında alınacak asgari tutarlar aşağıda yer alan tablodaki gibi olup, kuruluş hizmetlerinin özelliği, yemek maliyetleri ve yemek servisinin farklı mahallerde daha iyi şartlarda sunulması gibi hususları dikkate alarak belirtilen miktarların üzerinde de yemek bedelinin tespit edileceği tebliğde belirtilmiştir.⁴ Yapılan bu düzenleme ile yemek hizmetinden faydalanan memurun katkıda bulunacağı en üst değil en az tutar net olarak belirlenmiş olup, göstergesine göre aşağıdaki tutarların altında yemek bedeli vermek isteyen memur yemek hizmeti alamaz.

Memurlardan;		15/01/2014 tarihinden 14/01/2015 tarihine kadar
1,00	Ek göstergesiz görevlerde bulunanlardan	1,00TL
2,00	1100'e kadar(1100 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	1,66TL
3,00	2200'e kadar(2200 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	2,02TL
4,00	3600'e kadar(3600 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	2,60TL
5,00	4800'e kadar(4800 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	3,42TL
6,00	4800'den daha yüksek ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	3,79TL
Sözleşmeli personelden;		15/01/2014 tarihinden 14/01/2015 tarihine kadar
1,00	Aylık brüt sözleşme ücretleri 2.065TL kadar(2.065TL dahil) olanlardan	1,19TL
2,00	Aylık brüt sözleşme ücretleri 3.605TL kadar(3.605TL dahil) olanlardan	2,02TL
3,00	Aylık brüt sözleşme ücretleri 5.045TL kadar(5.045TL dahil) olanlardan	3,61TL
4,00	Aylık brüt sözleşme ücretleri 5.045TL üzerinde olanlardan	4,55TL

³ 6512 sayılı 2014 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun Bazı Ödeneklerin Kullanımına Ve Harcamalara İlişkin Esaslar başlıklı E Cetveli'nin 36. Sıra No.lu maddesinin Açıklaması "657 sayılı Kanunun 212 nci maddesine dayanılarak hazırlanan ve 19/11/1986 tarihli ve 86/11220 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliğinin 4 üncü maddesi uyarınca yemek maliyetlerinin yarısını aşmamak üzere kurum bütçelerinden yapılan yemek yardımı Ankara, İstanbul ve İzmir illerinin büyükşehir belediyesi sınırları içinde görev yapan personel için yemek maliyetlerinin azami üçte ikisi olarak uygulanabilir." şeklindedir.

⁴ 2014 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği Sıra No:1

2.5- Kamu İhale Kanunun'daki (KİK) Düzenlemeler⁵

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı; döner sermayeli kuruluşlar, birlikler (meslekî kuruluş şeklinde faaliyet gösterenler ile bunların üst kuruluşları hariç), tüzel kişilerin her türlü kaynaktan sağlanan mal veya hizmet alımları KİK hükümlerine tabidir.⁶ Yemek hazırlama ve dağıtım işleri KİK'e göre hizmet tanımı içerisindedir.⁷ Buna göre memurlara verilen yemeğin kurum tarafından üretilmesi durumunda alınacak gerekli gıda maddelerinin veya dışarıda ürettirilecekse alınacak yemek hizmetinin KİK düzenlemeleri gereğince ihale edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen yasa, yönetmelik ve tebliğ düzenlemelerinde; memurlara yiyecek yardımının yemek verme şeklinde yapılacağı ve nakden bir ödemede bulunulmayacağı, ihale neticesinde kurumun kendi ürettiği yada dışarıdan temin ettiği yemekten faydalanan her bir memur için yemek bedelinin yarısını (İstanbul, Ankara, İzmir için üçte ikisi) aşmamak üzere, kurum bütçelerine konulan ödeneklerle karşılanacağı, ancak her durumda memurlardan alınacak kalan kısmın ek göstergelere göre minimum tutarının olduğu belirtilmiştir. Bu durumda mevcut mevzuat düzenlemelerine göre yiyecek yardımının yemek kartı şeklinde verilebilmesi imkânı bulunmamaktadır.

3- YİYECEK YARDIMININ YEMEK VERME ŞEKLİNDE YAPILMASININ MALİYETLERİ

- 1- Devlet memurları çalıştığı kuruma göre farklı kalite ve özellikte yemek hizmeti almaktadır.
- 2- Kurumlar yemeklerini kendi binalarında üretimini sağlayabilmek için bütçeden ödenek kullanmak suretiyle mutfak kurmakta, bakım ve onarım dahil bütçeden gidere neden olmaktadır.
- 3- Bazı kurum binalarında yemek üretimi için mutfak kurulmakta bazı kurumlarda ise gerekli ödenek verilmediği için mutfak kurulamadığından kurumun kendi mutfağında üretilen yemeğe göre daha az lezzetli olan taşıma usulle yemek hizmeti verilebilmekte böylece eşitsiz bir durum ortaya çıkmaktadır.
- 4- Yemek hizmeti verilmesi için yemek servisi kurulması gerektiğinden, serviste görevli personel mesaisini bu konuya ayırmaktadır.
- 5- Yemek ihale işlemleri için uzmanlık alanı gıda olmamasına rağmen çok sayıda personel ve idareci mesai harcamaktadır.
- 6- İhaleler uzmanlık alanı gıda olmayan personelin oluşturduğu komisyonlar tarafından yapılmaktadır. Bu durum ihale nedeniyle ortaya çıkacak mali ve hukuki sorumlulukların olması ihtimalini beraberinde getirmesi nedeniyle komisyonda görevlendirilecek personelinin temininde sıkıntı doğurmaktadır.
- 7- Kurumlar yemekhane için ayırdıkları alanı gün içerisinde 1-1,5 saat gibi kısa bir zaman dilimi için kullanabilmektedirler. Sonrasında nerdeyse hiçbir amaç için kullanılamamaktadır. Bu durumda alternatif maliyet oluşmaktadır.
- 8- Yemekhanelerin kurum çalışanlarına yemek hizmeti vermesi için konumuna göre özel sektöre kiralanması durumunda ciddi anlamda kira getirisi olacaktır. Yemekhanelerin alternatif maliyeti bu şekilde hesaplanabilir.

⁵ 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu(KİK)

⁶ KİK madde:2

⁷ KİK madde:4

9- Devlet memurlarından çalıştıkları binaların dışında mesleklerini yapanların öğle yemeğini nerede, nasıl yiyeceklerine ilişkin bir düzenleme (bazı meslekler hariç) bulunmamaktadır. Örneğin tebliğ ve kurye için görevli personelin öğle yemeğini yiyebilmesi için kurum binasında yemek vaktinde bulunması gerekmekte, buda mesai kaybına yol açmaktadır. Örneğin Maliye Bakanlığı'nda vergi ve benzeri işlemler nedeniyle mükellef iş yerlerine giden memurlara yapılan öğle yemeği ikramının kabul edilmemesi ve geri çevrilmesi gerekmektedir. Bu durumda memur ya kendi parası ile öğle yemeğini yiyecek(ancak ne kadar sıklıkla bunu karşılayabilir), ya öğle yemeği yiyebileceği zaman diliminde kurum binasında olabilmek için mesaisinin bir kısmını boşa harcayacak, yada maalesef mükelleflerin öğle yemeği ikramını kabul ederek memuriyet ve kurumsal imajın, kimliğin zedelenmesine neden olacaktır. Bu durum parayla ölçülemeyecek derecede ciddiye alınması gereken alternatif maliyettir.

4- KONU HAKKINDAKİ ÇÖZÜM: YEMEK KARTI

(setcard, ticket, sodexo ve benzeri markalar)

Özel sektör işletmelerinin personeli için genelde uygulamış olduğu yemek kartı (setcard, ticket, sodexo ve benzeri markalar) yöntemi yukarıda belirtilen mevcut yemek hizmeti verilmesinin maliyet ve olumsuz yönlerinin tamamını ortadan kaldırmaktadır. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun ücretlerde gelir vergisinden istisnaları düzenleyen 23. maddesinin 8. bent hükmündeki 2014 yılı için olan tutar 12 TL'dir⁸ (her yıl yeniden değerlendirilme oranına göre güncellenmektedir). Özel sektörün personeli için temin ettiği yiyecek kartlarına, günlük bu belirlenen tutarı baz alarak yüklemeler yaptırmaktadır. Bütçe imkânlarına göre bu tutar kadar veya yakın bir tutar memurlar içinde belirlenebilir. En azından memur başına yiyecek yardımı ödeneğinin ortalaması olan tutar yemek kartı için kullanılabilir. Hatta önceki bölümlerde bahsedilen maliyetlerinde minimize edilmesi aşağıda sayılan faydalar nedeniyle biraz daha fazla tutar yemek kartı sisteminde her bir memur için belirlenebilir.

Yemek Kartı yöntemi ile;

- Memurlar çalıştıkları kurumlara bütçeden aktarılan farklı ödenek miktarı nedeniyle farklı kalitede ve memur tarafından ödenen farklı tutarlar karşılığında yemek hizmeti almaktadırlar. Anayasamızın 10. maddesinde belirtilen "eşitlik" ilkesine dayanılarak kurumlara yiyecek için sağlanan ödeneklerin farklı tutarda olması nedeniyle, kişilerin kendilerinin farklı tutarlarda yemek bedeli ödediğinden bahisle bir memur dava açsa belki de yasal düzenlemelerin iptali dahi söz konusu olabilir. Oysa "Yemek kartı" ile memurlar arasında kurum farkı gözetilmeksizin yiyecek yardımı eşit olarak sağlanabilir.
- Önceki bölümde bahsedilen mesai içerisinde yemek hizmeti sunan binaya yakın olmak için geçirilen süre nedeniyle boşa geçen mesai maliyeti sıfırlanır.
- Mutfak kurulum, bakım ve onarım maliyeti sıfırlanır.
- Yemek servisinde çalışan personel mesai maliyeti sıfırlanır.
- İhaleler için harcanan personel mesai maliyeti ve potansiyel ihale riskleri sıfırlanır.

⁸ 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu madde:23

- Yemekhanelerin özel sektöre kiralanmaması maliyeti(gelirden yoksun kalınması da maliyettir) sıfırlanır. Bütçe gelirleri artar.
- Geri çevrilmeyen öğle yemeği ikramları nedeniyle oluşan memur ve kurumsal imaj ve kimlik zedelenmesi en az düzeye iner.

5- SONUÇ

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu gereğince memurlara verilen yiyecek yardımının (öğle yemeği) yemek kartı (veya yemek kuponu veya yemek çeki) yöntemi ile de verilmesinin Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği'nde yapılacak düzenleme ile sağlanması durumunda; Anayasamızda yer alan "eşitlik" ilkesine uygun bir değişiklik olacağı, maliyetlerin azalacağı, bütçe gelirlerinin artacağı ve en önemlisi kurumsal imajın en az düzeyde zedeleneceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 6512 sayılı 2014 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
- 2014 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliğ Sıra No:1
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği